

ОЗНАКИ, ЩО КВАЛІФІКУЮТЬ САМОВІЛЬНЕ ЗАЙНЯТТЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

THE SIGNS THAT QUALIFY UNAUTHORIZED OCCUPATION OF LAND FOR THE CRIMINAL CODE UKRAINE

Пенязькова О.О.,
аспірант

Київського університету права Національної академії наук України

Стаття присвячена дослідженню ознак, що кваліфікують самовільне зайняття земельної ділянки і стосуються предмета злочину. Проаналізовано відповідну судову практику, на підставі чого виявлено її основні тенденції в частині кваліфікації дій винуватого за ч. 2 ст. 197-1 Кримінального кодексу України.

Ключові слова: земельна ділянка, самовільне зайняття, ознака, що кваліфікує злочин, особливо цінні землі, землі в охоронних зонах, землі в зонах санітарної охорони, землі в санітарно-захисних зонах, землі в зонах особливого режиму використання земель.

Статья посвящена исследованию признаков, квалифицирующих самовольное занятие земельного участка, относящихся к предмету преступления. Проанализирована соответствующая судебная практика, на основании чего выявлены ее основные тенденции в части квалификации действий виновного по ч. 2 ст. 197-1 Уголовного кодекса Украины.

Ключевые слова: земельный участок, самовольное занятие, признак, квалифицирующий преступление, особенно ценные земли, земли в охранных зонах, земли в зонах санитарной охраны, земли в санитарно-защитных зонах, земли в зонах особого режима использования земель.

The article investigates characteristics that qualify unauthorized occupation of land and to the subject of crime. The corresponding jurisprudence, under which it identified its main trends of the qualification of guilty under Part. 2, Art. 197-1 of the Criminal Code of Ukraine.

Key words: land, unauthorized occupation, a sign that qualifies the offense is particularly valuable land, land in protected areas of land in areas of health protection, land in sanitary protection zones of land in areas of special treatment of land use.

Актуальність теми. Відповідно до ст. 14 Конституції України, земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Право власності на землю гарантується. Це право набувається й реалізується громадянами, юридичними особами та державою виключно відповідно до закону [1]. На розвиток цих конституційних положень земельне законодавство України проголошує, що громадяни та юридичні особи набувають права власності та права користування земельними ділянками із земель державної або комунальної власності за рішенням органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування в межах їхніх повноважень, визначених Земельним кодексом України (далі – ЗК України), або за результатами аукціону. Набуття права на землю громадянами та юридичними особами здійснюється шляхом передачі земельних ділянок у власність або надання їх у користування (ст. 116 ЗК України) [2].

У теорії кримінального права питання кримінальної відповідальності за самовільне зайняття земельної ділянки досліджувалися такими науковцями, як О.О. Дудоров, В.М. Захарчук, М.І. Мельник, Р.О. Мовчан, А.І. Пархоменко, О.В. Чепка, Н.В. Черкаська, О.М. Шульга. Ці науковці розглядають у тому числі й питання, які стосуються ознак, що кваліфікують самовільне зайняття земельної ділянки. Однак сьогодні судова практика стикається зі значними труднощами з приводу тлумачення кваліфі-

куючих ознак відповідного складу злочину, а також практичного застосування ч. 2 ст. 197-1 Кримінального кодексу України (далі – КК України). Особливі труднощі мають місце щодо такої кваліфікуючої ознаки самовільного зайняття земельної ділянки, які позначають предмет злочину. Тому великого значення набуває самостійне теоретичне дослідження відповідних питань.

Мета статті – характеристика кваліфікуючих ознак самовільного зайняття земельної ділянки, що стосується предмета злочину (земельна ділянка особливо цінних земель, землі в охоронних зонах, зонах санітарної охорони, санітарно-захисних зонах чи зонах особливого режиму використання земель) (ч. 2 ст. 197-1 КК України).

Виклад основного матеріалу. Дослідження ознак, що кваліфікують злочин за кримінальним правом України, є предметом вивчення багатьох учених-криміналістів, а саме: Д.С. Азарова, Л.Л. Круглікова, Т.О. Леснієвськи-Костаревої, О.К. Маріна, О.З. Мармура, В.О. Навроцького, І.М. Наконечної та інших. При цьому науковці пропонують різні визначення поняття «кваліфікуючі ознаки». Так, на думку Т.О. Леснієвськи-Костаревої, ознаки, що кваліфікують злочин, – це вказані в законі й характерні для частини злочинів певного виду суттєві обставини, що відображають типовий значно змінений порівняно з основним складом злочину ступінь суспільної небезпеки вчиненого та особи винного і впливають на

законодавчу оцінку (кваліфікацію) вчиненого й захід відповідальності [3, с. 230]. І.М. Наконечна визначає ці обставини як передбачені в диспозиціях частин статей Особливої частини КК України ознаки, що разом з ознаками основного складу характеризують кваліфікований (особливо кваліфікований) склад злочину, підвищують ступінь суспільної небезпеки злочину та особи, що його вчинила, впливають на кваліфікацію, посилюють покарання й виконують функцію диференціацію кримінальної відповідальності [4]. Більш удале визначення відповідного поняття запропонував О.З. Мармура. На думку цього дослідника, «ознаками, що кваліфікують злочин, є прямо вказані в законодавстві про кримінальну відповідальність ознаки складу злочину, які є узагальненим позначенням обставин вчинення злочину, що змінюють ступінь його суспільної небезпеки у порівнянні з відображенням в основному складі злочину, впливають на кваліфікацію, змінюють інтенсивність караності через створення нової санкції, є додатковими до ознак основного складу злочину та мають імперативний характер» [5, с. 50].

Кваліфікуючою ознакою складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 197-1 КК України, є самовільне зайняття земельних ділянок особливо цінних земель, земель в охоронних зонах, зонах санітарної охорони, санітарно-захисних зонах чи зонах особливо режиму використання земель (ч. 2). Відповідні поняття визначаються в ЗК України. З 80 проаналізованих вироків, що вміщені в Єдиному державному реєстрі судових рішень і постановлені за ст. 197-1 КК України, у 27 з них (34% випадків) дії осіб кваліфікувалися за ч. 2 цієї статті за ознакою належності самовільно зайнятої земельної ділянки до одного з названих вище видів.

Згідно з ч. 1 ст. 150 ЗК України, до особливо цінних земель належать: а) у складі земель сільськогосподарського призначення: чорноземи нееродовані несолонцюваті на лесових породах; лучно-чорноземні незасолені несолонцюваті суглинкові ґрунти; темно-сірі опідзолені ґрунти та чорноземи опідзолені на лесах і глеюваті; бурі гірсько-лісові та дерново-буроземні глибокі й середньо глибокі ґрунти; дерново-підзолисті суглинкові ґрунти; коричневі ґрунти Південного узбережжя Криму, дернові глибокі ґрунти Закарпаття; б) торфовища з глибиною залягання торфу більше одного метра й осушені незалежно від глибини; в) землі, надані в постійне користування НВАО «Масандра» та підприємствам, що входять до його складу; землі дослідних полів науково-дослідних установ і навчальних закладів; г) землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, землі історико-культурного призначення [2]. Перелік особливо цінних груп ґрунтів затверджено наказом Держкомзему України від 6 жовтня 2003 р. № 245 [6]. У проаналізованих судових вироках, у яких дії осіб кваліфікувалися за ч. 2 ст. 197-1 КК України, відповідна кваліфікуюча ознака інкримінувалася винуватим у 8 з них (30% випадків). До земельних ділянок, що належать до особливо цінних земель, зазвичай належали

земельні ділянки на території природно-заповідного фонду: земельна ділянка на території пам'ятки археології (земельна ділянка № 14 поселення черняхівської культури 3–4 ст. н. е.) (охоронний № 132, рішення виконкому Вінницької облради від 29 грудня 2002 р. № 470) (вирок Ямпільського районного суду Вінницької області від 14 квітня 2016 р.), земельна ділянка, на якій розміщено 5 об'єктів історико-культурного призначення (курганних могильників), із них 3 цілих об'єкти і 2 об'єкти частково розміщені на земельній ділянці винуватого й земельній ділянці Особи 2 (вирок Веселівського районного суду Запорізької області від 12 вересня 2013 р.), у регіональному ландшафтному парку «Гадяцький» (вирок Гадяцького районного суду Полтавської області від 9 грудня 2015 р.), природно-заповідного фонду НПП «Гуцульщина» (вирок Косівського районного суду Івано-Франківської області від 11 грудня 2014 р.), загальнозоологічного заказника місцевого значення «Герасківський» (вирок Маркиського районного суду Львівської області від 13 вересня 2016 р.), природно-заповідного фонду (вирок Сніжнянського міського суду Донецької області від 1 липня 2013 р.), природно-заповідного фонду на території Гетьманського національного природного парку (вирок Охтирського міськрайонного суду Сумської області від 5 липня 2016 р.). В останньому з названих вище вироків предметом злочину була визнана земельна ділянка у складі земель сільськогосподарського призначення. Як встановлено у вирокі, земельна ділянка належить до агровирибничої групи ґрунтів 53е: чорноземи типові мало гумусні та чорноземи сильно реградовані важко суглинкові, що належать до Переліку особливо цінних груп ґрунтів, затвердженого Наказом Держкомзему України від 6 березня 2003 р. № 245.

Землі в охоронних зонах варто тлумачити з урахуванням інтерпретації поняття «охоронні зони». Відповідно до ч. 1 ст. 112 ЗК України, землями в охоронній зоні потрібно визнавати землі: а) навколо особливо цінних природних об'єктів культурної спадщини, гідрометеорологічних станцій тощо з метою охорони й захисту їх від несприятливих антропогенних впливів; б) уздовж ліній зв'язку, електропередачі, земель транспорту, навколо промислових об'єктів для забезпечення нормальних умов їх експлуатації, запобігання ушкодженню, а також зменшення їх негативного впливу на людей і довкілля, суміжні землі й інші природні об'єкти. У ч. 2 цієї статті визначено, що правовий режим земель охоронних зон визначається законодавством України [2]. Так, згідно із Законом України «Про правовий режим земель охоронних зон об'єктів магістральних трубопроводів», охоронною зоною об'єктів магістральних трубопроводів визначається територія, обмежена умовними лініями уздовж наземних, надземних і підземних трубопроводів і їх споруд по обидва боки від крайніх елементів конструкції магістральних трубопроводів і по периметру наземних споруд на визначеній відстані, на якій обмежується провадження господарської та іншої діяльності

(ст. 1) [7]. У ст. 1 Закону України «Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів» визначається зміст таких понять, як «охоронна зона магістральних теплових мереж» та «охоронна зона об'єктів енергетики» [8].

У 10 судових вироках із 27 проаналізованих (37% випадків), у яких особа обвинувачувалася за вчинення злочину, передбаченого ч. 2 ст. 197-1 КК України, винуватому інкримінувалася саме ця ознака. Так, найчастіше предметом злочину визнавалися земельні ділянки, розташовані на підземному газопроводі (вирок Самарського районного суду м. Дніпропетровська від 23 січня 2015 р.), на розподільчому газопроводі (вирок Красногвардійського районного суду м. Дніпропетровська від 11 листопада 2013 р.), на охоронній зоні електричних мереж (вирок Індустріального районного суду м. Дніпропетровська від 24 лютого 2015 р.), охоронній зоні ЛЕА 35 уВ (вирок Голопристанського районного суду Херсонської області від 5 квітня 2013 р.), охоронній зоні магістрального газопроводу «Угерсько – Івано-Франківськ – Чернівці» (вирок Калуського міськрайонного суду Івано-Франківської області від 16 листопада 2015 р.).

В окремих вироках суди неправильно встановлюють належність самовільно зайнятих земельних ділянок до земель охоронної зони. Так, за вирокком Микитівського районного суду м. Горлівки Донецької області від 10 вересня 2013 р. Особа 1 була засуджена за ч. 2 ст. 197-1 КК України за самовільне зайняття земельної ділянки в охоронній зоні. Як указано в ньому, предметом злочину була земельна ділянка біля водойми Гольмівської селищної ради м. Горлівки. Проте ця земельна ділянка не може бути зарахована до земель в охоронній зоні, зважаючи на те що вона не відповідає ст. 112 ЗК України. Тому дії Особи 1 потрібно було б кваліфікувати за ч. 1 ст. 197-1 КК України. Така сама неправильна кваліфікація була дана у вирокку Ленінського районного суду м. Полтави від 22 січня 2016 р., відповідно до якого Особа 1 засуджена за ч. 2 ст. 197-1 КК України за самовільне зайняття земельної ділянки в межах прибережної смуги р. Ворскла. В окремих вироках суди, навпаки, детально з'ясовують питання належності земельних ділянок до земель охоронної зони. Наприклад, згідно з вирокком Нікопольського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 11 липня 2014 р., Особа 1 засуджена за ч. 2 ст. 197-1 КК України за самовільне зайняття земельної ділянки біля напірного водоводу НТ-1 діаметром 1 220 мм, по якій проходять міжміські підземні лінії зв'язку Кривий Ріг – Нікополь – Дніпропетровськ і Нікополь – Марганець. Суд проаналізував Перелік видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 р. № 808 [9], Державні будівельні норми України «Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди» [10], Правила охорони ліній електрозв'язку, затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 29 січня 1996 р. № 135 [11] та обґрунтовано дійшов

висновку про належність відповідних земельних ділянок до земель охоронної зони.

У ч. 1 ст. 113 ЗК України передбачено, що зони санітарної охорони створюються навколо об'єктів, де є підземні й відкриті джерела водопостачання, водозабірні та водоочисні споруди, водоводи, об'єкти оздоровчого призначення й інші, для їх санітарно-епідеміологічної захищеності [2]. Відповідно до ст. 1 Водного кодексу України (далі – ВК України), поняття «зона санітарної охорони» має дещо інший зміст. Під нею розуміється територія й акваторія, де запроваджується особливий санітарно-епідеміологічний режим з метою запобігання погіршенню якості води джерел централізованого господарсько-питного водопостачання, а також з метою забезпечення охорони водопровідних споруд. У ст. 93 ВК України уточнюється, що відповідні зони встановлюються з метою охорони водних об'єктів у районах забору води для централізованого водопостачання населення, лікувальних і оздоровчих потреб і діляться на пояси особливого режиму [12]. Створення зон санітарної охорони передбачається в ст. 18 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» [13]. Більш детально порядок визначення об'єктів і зон санітарної охорони визначається в розділі VII Закону України «Про питну воду та питне водопостачання». Відповідно до положень цього Закону, межі зон санітарної охорони встановлюються органами місцевого самоврядування за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства, та органами державної санітарно-епідеміологічної служби (ч. 3 ст. 34) [14]. Окрім того, правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів регулюється в однойменній Постанові Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1998 р. № 2024 [15]. Отже, для наявності такої кваліфікуючої ознаки, як самовільне зайняття земельних ділянок у зонах санітарної охорони (ч. 2 ст. 197-1 КК України), варто встановити наявність відповідного рішення органу місцевого самоврядування про зарахування відповідного об'єкта до зони санітарної охорони. Окремі суди неправильно визначають цю кваліфікуючу ознаку в частині зарахування самовільно зайнятих земельних ділянок до ділянок у зонах санітарної охорони. Так, за вирокком Деснянського районного суду м. Києва від 10 червня 2016 р. Особа 1 була засуджена за ч. 2 ст. 197-1 КК за самовільне зайняття земельної ділянки в охоронній зоні (у прибережній захисній смузі вздовж річки Десенка). Не можемо погодитися з такою кваліфікацією. Адже самовільне зайняття земельної ділянки в прибережній захисній смузі річки не можна зараховувати до зон санітарної охорони. Згідно з ВК України, прибережні захисні смуги є відмінним правовим засобом охорони вод порівняно із зонами санітарної охорони. У цьому Кодексі порядок їх утворення та функціонування регламентується в ст. ст. 88–91, тоді як зон санітарної охорони – у ст. 93 ВК України. У розглянутому вище випадку, на нашу думку, дії Особи 1 потрібно було б кваліфікувати за ч. 1 ст. 197-1 КК України.

Санітарно-захисні зони, як передбачено в ч. 1 ст. 114 ЗК України, створюються навколо об'єктів, які є джерелами виділення шкідливих речовин, запахів, підвищених рівнів шуму, вібрації, ультразвукових і електромагнітних хвиль, електронних полів, іонізуючих випромінювань тощо, з метою відокремлення таких об'єктів від територій житлової забудови [2]. До земельних ділянок санітарно-захисних зон у судових вироках було зараховано земельну ділянку, розташовану на відстані 12,2 м від осі крайньої залізничної колії, яка, відповідно до довідки Державного закладу «Санітарно-епідеміологічна станція на Львівській залізниці», знаходиться в санітарно-захисній зоні залізничної колії (вирок Старосамбірського районного суду Львівської області від 1 листопада 2012 р.).

Зони особливого режиму використання земель створюються навколо військових об'єктів Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених, відповідно до законодавства України, для забезпечення функціонування цих об'єктів, збереження озброєння, військової техніки й іншого військового майна, охорони державного кордону України, а також захисту населення, господарських об'єктів і довкілля від впливу аварійних ситуацій, стихійних лих і пожеж, що можуть виникнути на цих об'єктах. Уздовж державного кордону України встановлюється прикордонна смуга, у межах якої діє особливий режим використання земель [2]. Правовий режим земель зон особливого режиму визначається, зокрема, у Законі України «Про використання земель оборони» [16]. Наприклад, Особа 1 засуджена вироком Житомирського районного суду Житомирської області від 16 липня 2015 р. за самовільне зайняття земельної ділянки в зоні особливого режиму використання земель: земельної ділянки, яка належить до земель Міністерства оборони України та перебуває в оперативному управлінні військової частини А 0339 для використання за цільовим призначенням.

Окремі суди, правильно встановивши відповідну кваліфікуючу ознаку та зарахувавши самовільно зайняту земельну ділянку до ділянок зон особливого режиму використання земель, відповідну ознаку не мотивують. Наприклад, згідно з вироком При-

луцького міськрайонного суду Чернігівської області від 21 грудня 2016 р., дії Особи 1, яка самовільно зайняла земельну ділянку земель оборони (аеродром) – частину ґрунтової злітно-посадкової смуги, правильно кваліфіковані за ч. 2 ст. 197-1 КК України. Правильно сформульоване й обвинувачення – самовільне зайняття земельної ділянки в зоні особливого режиму. Водночас у вирокі варто було б мотивувати кваліфікацію, вказавши, що, відповідно до ч. 2 ст. 72 ЗК України, на приаеродромній території згідно із законом запроваджується особливий режим використання земель [2].

Отже, щоб визначити належність земель до одного з видів, зазначених вище, варто з'ясувати положення відповідного регулятивного законодавства.

В окремих вироках суди правильно кваліфікують дії осіб за ч. 2 ст. 197-1 КК України, однак під час формулювання обвинувачення неправильно визначають категорію земельних ділянок. Так, згідно з вироком Покровського районного суду Дніпропетровської області від 26 грудня 2013 р., Особа 1 засуджена за ч. 2 ст. 197-1 КК України за самовільне зайняття земельної ділянки на території ландшафтного заказника місцевого значення. Суд, формулюючи обвинувачення, вказав, що Особа 1 вчинила самовільне зайняття земельної ділянки, вчинене в зонах особливого режиму використання земель. З таким формулюванням обвинувачення погодитися не можна, оскільки судом неправильно визначена відповідна кваліфікуюча ознака, оскільки земельні ділянки на території заказника місцевого значення мають бути зараховані не до земель у зонах особливого режиму використання земель (ст. 115 ЗК України), а до земельних ділянок особливо цінних земель.

Висновки. Отже, як показав аналіз судової практики кримінально-правової кваліфікації за ч. 2 ст. 197-1 КК України, суди нерідко допускають помилку, визначаючи належність самовільно захоплених земель (земельних ділянок) до одного з видів, зазначених у ній. Необхідно пам'ятати, що з метою недопущення неправильної кваліфікації необхідно детально з'ясувати положення регулятивного законодавства, що є запорукою належного врахування ознаки, що кваліфікує злочин, передбаченої у ч. 2 ст. 197-1 КК України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України : Закон України від 26 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Земельний кодекс України : Закон України від 25 жовт. 2001 р. № 2768-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2768-14/page>.
3. Лесниевски-Костарева Т.А. Дифференциация ответственности: теория и законодательная практика / Т.А. Лесниевски-Костарева. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : НОРМА, 2000. – 400 с.
4. Наконечна І.М. Поняття кваліфікуючих (особливо кваліфікуючих) ознак складу злочину / І.М. Наконечна // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 4. – С. 313–317.
5. Мармура О.З. Система ознак, що кваліфікують злочин за кримінальним правом України : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 / О.З. Мармура ; Львівський держ. ун-т внутр. справ. – Львів, 2016. – 270 с.
6. Перелік особливо цінних груп ґрунтів, затв. Наказом Дрежкомзему України від 6 жовт. 2003 р. № 245 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0979-03>.
7. Про правовий режим земель охоронних зон об'єктів магістральних трубопроводів : Закон України від 17 лют. 2011 р. № 3041-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3041-17>.
8. Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів : Закон України від 9 лип. 2010 р. № 2480-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2480-17>.

9. Перелік видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 28 серп. 2013 р. № 808 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/808-2013-%D0%BF>.

10. Державні будівельні норми України «Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.dnaop.com/html/32623/doc-%D0%94%D0%91%D0%9D_%D0%92.2.5-74_2013.

11. Правила охорони ліній електрозв'язку, затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 29 січ. 1996 р. № 135 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/135-96-%D0%BF>.

12. Водний кодекс України : Закон України від 6 черв. 1995 р. № 213/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80>.

13. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24 лют. 1994 р. № 4004-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4004-12/para673#n673>.

14. Про питну воду та питне водопостачання : Закон України від 10 січ. 2002 р. № 2918-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2918-14>.

15. Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 груд. 1998 р. № 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2024-98-%D0%BF>.

16. Про використання земель оборони : Закон України від 27 листоп. 2003 р. № 1345-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1345-15>.